

10 april 2025

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

THE UNION of SKILLS van de Europese Commissie

En de recente Beleidsbrief van OCW

1 Inleiding

Zij die zich mede op het internationale vlak bewegen, weten dat er vanuit Brussel en dan specifiek via het kanaal van de Europese Commissie (EC) regelmatig plannen over 'onderwijs, scholing en training' worden gelanceerd. Ze zijn dan relatief gezien niet zo vaak en specifiek gericht op het hoger onderwijs, want daarvoor is er het Bologna-proces met projecten en gelden van Erasmus+ en allerlei initiatieven die worden aangezwengeld door de Europese ho-koepels (European University Association voor de academische instellingen en EURASHE voor, zeg maar, de hogescholen, de Universities of Applied Sciences).

Veel van de EC-plannen hebben vooral te maken met de VET-sector, ons mbo dus, en de samenwerking met het bedrijfsleven. Daarbij wordt nadrukkelijk niveau 5 meegenomen, onder de naam Higher VET (een betere naam is High Vocational-Professional Education, maar goed, namen vervangen kost veel tijd...). Net als in ons land worstelen vrijwel alle landen binnen de EU (en andere aangehaakte landen) met de status en de positionering van VET, wetende dat afgestudeerden met een dergelijk diploma hard nodig zijn om de economie draaiende te houden. Maar jongeren en hun ouders en begeleiders focussen toch op het hoger onderwijs, en daarom kan niveau 5 in een onderwijsstelsel een uitkomst bieden. Tenminste, als het programma aan bepaalde eisen voldoet (formeel, via de overheid) of qua niveau is afgedekt (non-formeel, via het NQF en het EQF, dus via de kwalificatieraamwerken).

In ons land kennen we de Associate degree (Ad) en hebben we geen formele mbo-5. De Ad valt onder het hbo en voldoet formeel aan dezelfde eisen als de Bachelor en de Master. Dat maakt de Ad toch voor veel jongeren een aantrekkelijke optie, om een hbo-getuigschrift te verwerven. Dat is nadrukkelijk te merken bij de aanmeldingen. In de private sector zijn er wel non-formele opleidingen op niveau 5, maar die hebben hun eigen benamingen en vallen aldus niet onder het mbo.

Recentelijk verscheen een ambitieus stuk van de EC met als titel 'Union of Skills', waarbij het gaat om het zoeken naar mogelijkheden voor het investeren in mensen, via scholing, om de EU meer competitief te maken. We geven hier de Nederlandse samenvatting van het stuk dat in z'n geheel in de Engelse versie is te vinden op onze website bij <https://www.leidoacademy.nl/nieuwsbrieven-stukken/> in de middelste kolom. Daarbij proberen we ook de link te leggen naar wat in ons land als beleid wordt gehanteerd en kijken daarbij vooral naar het mbo en hbo – samen met aanbevelingen als 'ons land mee wil doen aan wat de EU voorstelt'.

2 Beleidsbrief OCW (van 14 maart jl.)

Je zou de 'Union of Skills' kunnen zien als een Europese beleidsbrief, bestemd voor alle lidstaten en dus ook voor ons land. Daarom lopen we dat document van de EC hier door, om te zien waar nu al bepaalde raakvlakken vallen te constateren. Een aantal zaken die we alvast willen noemen:

- Arbeidsmigratie (dus mensen laten werken waar ze dat willen en alwaar ze tevens nodig zijn);
- Studiemigratie (om bijvoorbeeld goede wetenschappers naar een land te halen en daar een bijdrage aan de economische groei te leveren);
- Er is een mbo-pact voor ons land om de positie van het mbo sterk te verbeteren, mede door veel meer jonge mensen op te leiden en werkenden/werkzoekenden te scholen;

- Het Levenlang Ontwikkelen (Lifelong Learning) moet een stevige boost krijgen;
- Instellingen moeten ook meer internationaal (kunnen) samenwerken, om binnen netwerken van elkaars kennis en kunde gebruik te maken, in het mbo, hbo en wo.

3 Unie van vaardigheden (Union of Skills) (Nederlandse versie van de samenvatting)

Investeren in mensen voor een concurrerende Europese Unie

De Europese Unie heeft geschoolde mensen nodig om nieuwe uitdagingen aan te gaan en concurrerend te blijven. Maar naarmate de functie-eisen veranderen, hebben veel werknemers moeite om bij te blijven en kunnen bedrijven niet het juiste talent vinden. Deze tekorten aan vaardigheden en arbeidskrachten belemmeren het Europese concurrentievermogen. Daarom introduceert de Europese Commissie de Unie van vaardigheden (Union of Skills), een plan om onderwijs, opleiding en een leven lang leren van hoge kwaliteit te verbeteren.

Helder, als een poging om rond een aantal thema's de handen als lidstaten ineen te slaan. Het gaat om bij- en opscholing voor degenen die al werk hebben en het omscholen van degenen die werk zoeken of het idee hebben dat een andere werkomgeving meer past en wetende dat er (veel) vraag is naar bepaalde werknemers. Bij dit alles draait het om 'skills' die kenmerkend zijn voor sectoren van de het werkveld, branches, bedrijfstakken en beroepsorganisaties. Het is duidelijk dat dit ook voor Nederland gaat gelden, met alle plannen voor het mbo en het volwassenenonderwijs, vallend onder het leven lang ontwikkelen.

Het heeft tot doel:

- mensen af te leveren met hogere niveaus voor basis- en geavanceerde vaardigheden;
- mensen kansen te bieden om zich regelmatig bij te scholen en nieuwe vaardigheden te leren;
- het aantrekken van bedrijven in de hele EU te vergemakkelijken;
- het toptalent aantrekken, zo zich verder te laten ontwikkelen en te behouden in Europa.

Helder. Er zijn uiteraard meer doelen te schetsen, maar hier heeft men wel een aantal interessante kernzaken te pakken. Maar ja, wel om (ook) nationaal uit te werken, in samenhang met andere plannen van alle andere lidstaten. Dat is de grootste uitdaging want elk land heeft een eigen vormgeving van het stelsel en een eigen beleid daarvoor. Koppel die maar eens aan elkaar...

Kerncijfers

De 'Union of Skills' beoogt een aanpak te kiezen waarbij mensen in de hele EU de vaardigheden kunnen worden bijgebracht die ze nodig hebben om te slagen in hun onderwijs- en beroepsleven. Het zal het ook gemakkelijker maken om deze vaardigheden in verschillende EU-landen te gebruiken. Door genderonevenwichtigheden aan te pakken en Europese bedrijven te helpen de werknemers te vinden die ze nodig hebben, wil het de EU concurrerder en inclusiever maken. Verbetering van onderwijs en vaardigheden zal er ook voor zorgen dat het sociale model van Europa betaalbaar blijft, dankzij de concurrerende economie.

Ook op zich helder. Het bestrijden van genderonevenwichtigheden moet mede worden gezien als een aanzet om meer vrouwen op alle niveaus aan het werk te hebben én te blijven in branches en bedrijfstakken waar al snel aan het invullen van vacatures door mannen wordt gedacht. Juist door puur te focussen op de gewenste skills, kern van een baan, kunnen meer mensen overtuigd worden dat een dergelijke baan goed past, samen met aanvullende scholing. Bij dit soort vacatures gaat het veelal om banen in technische sectoren, waarbij vaak wordt gedacht dat alles om de harde techniek draait, maar dat is veelal een misvatting.

Belangrijkste onderdelen van de 'Union of Skills'

Vaardigheden opbouwen voor een kwaliteitsvol leven en banen

Het opbouwen van vaardigheden, onderwijs en training is essentieel voor het creëren van goede banen en het verbeteren van levens. De Unie van Vaardigheden heeft tot doel:

- Het opzetten van een proefproject ter ondersteuning van basisvaardigheden, zodat elke jongere sterke lees-, wiskunde-, wetenschaps- en digitale vaardigheden heeft (**a Basic Skills Support Scheme**)
- Het verbeteren van vaardigheden op het gebied van wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM) verbeteren, STEM-carrières bevorderen, meer vrouwen aantrekken en men-

sen voorbereiden op digitale en cleantech-transities, met het strategisch plan voor STEM-onderwijs (**STEM education strategic plan**)

- De introductie van een nieuwe EU-strategie voor beroepsonderwijs en -opleiding om beroepsonderwijs en -opleiding aantrekkelijker, innovatiever en inclusiever te maken (**EU Vocational Education and Training (VET) Strategy**)

Allemaal zaken die eigenlijk gewoon voor de hand liggen. Nederland kan zeker hieraan met een aantal andere landen een bijdrage leveren, wetende dat we een goed mbo-systeem hebben, als een helder voorbeeld voor andere landen die nog steeds worstelen met de vormgeving van hun VET-sector.

Wat betreft het 'proefproject' rond allerlei basisvaardigheden (basic skills) moet worden afgewacht hoe het wordt opgezet. De eerlijkheid gebiedt te stellen dat in de afgelopen twintig jaar al vele initiatieven zijn genomen, maar dat het kennelijk niet lukt om de bijbehorende doelstellingen te realiseren. Nederland doet het relatief goed, maar op bepaalde punten is het 'oppassen geblazen'.

Regelmatige bij- en omscholing

Het aanleren van nieuwe vaardigheden moet een vast onderdeel zijn van het beroepsleven van mensen om gelijke tred te houden met de veranderende economieën en een leven lang leren te waarborgen.

De Commissie zal:

- voorstellen om het gebruik van **microcredentials** als flexibele leeroplossingen uit te breiden
- het pact voor vaardigheden (**Pact for Skills**) te versterken om meer werknemers te helpen nieuwe vaardigheden te verwerven in strategische sectoren
- een proefproject op te starten met een vaardighedengarantie (**Skills Guarantee**) voor werknemers die het risico lopen werkloos te worden en daarmee de kans te bieden nieuwe vaardigheden te verwerven.

De EU zal de uitrol van EU-vaardighedsacademies (**roll-out of EU Skills Academies**) ondersteunen om bedrijven de vaardigheden bij te brengen die nodig zijn voor de groene transitie en de Clean Industrial Deal.

Hetgeen in de aanhef van deze paragraaf staat is uiteraard de basis voor het 'levenlang ontwikkelen'. Maar iedereen kan zelf een besluit nemen als het gaat om verdere bij- en opscholing, gelet op z'n werkomgeving. Het bedrijf kan het wel stimuleren of sterk aanbevelen als duidelijk is hoe dit bijdraagt aan de loopbaan en de werkzaamheden die in de nabije toekomst moeten worden verricht. De overheid kan niets verplichten in dat kader, hooguit door bepaalde fondsen, regelingen en andere budgetten ter beschikking te stellen – als een vorm van 'verlokking'.

Het gebruik van 'microcredentials' wordt aanbevolen voor alle sectoren in het onderwijs. Toch zit de meeste beweging in het hoger (beroeps)onderwijs, door te werken met delen van (formele) opleidingen die met een certificaat en credits kunnen worden afgesloten. Ook het mbo kent deze aanpak maar het is toch een stuk lastiger – al is het maar vanwege het ontbreken een norm voor de studiebelasting en het aantonen dat een deel van een opleiding een eigen relevantie voor het werkveld heeft. Mogelijk dat het NLQF een handje kan helpen, als het gaat om non-formele kwalificaties. Maar even heel algemeen gesteld: De EC heeft wel een MC-kader opgesteld, met tien criteria, maar er wordt op dit moment vooral heel lang gediscussieerd in veel landen over hoe een MC in te bedden in het gehele onderwijssysteem. Een extra 'boost' voor de scholing in de breedte en de diepte zal zeker nodig zijn. Maar dan nog is het lastig om internationale afspraken te maken, zoals de afgelopen jaren is gebleken.

Bevordering van het vrije verkeer van werknemers

Door vaardigheden in de hele EU te laten circuleren, zal het volledige potentieel van de '**Single Market**' worden ontsloten. De Unie van Vaardigheden richt zich op:

- een initiatief voor de overdraagbaarheid van vaardigheden (**Skills portability initiative**), om de overdraagbaarheid van vaardigheden en kwalificaties in de hele EU te verbeteren, ongeacht waar ze zijn verworven
- werken aan een Europese graad (**European degree**) om de ontwikkeling van innovatieve gezamenlijke studieprogramma's in de hele EU te vergemakkelijken

- een nieuw Europees diploma voor beroepsonderwijs en -opleiding (**European VET diploma**)
- versterking van de allianties van Europese Universiteiten en de kenniscentra voor beroepsopleidingen (**European Universities alliances and Centres of Vocational Excellence**)
- Europese scholenallianties (**European School Alliances**) om de mobiliteit van leerkrachten en leerlingen te vergroten

Het draait hierbij om de mogelijkheden die mensen hebben om zonder problemen te kunnen gaan werken in een ander land. In deze paragraaf wordt een aantal instrumenten aangedragen, zoals het erkennen van bepaalde kwalificaties als ze in een ander land zijn behaald. Naast het streven naar een Europese graad in het hoger onderwijs (heel ambitieus) noemt men ook een Europees diploma voor het beroepsonderwijs. Hoe dat diploma eruit gaat zien... dat is afwachten. Maar de EC meent dat die plannen kunnen worden gedragen door instellingen die in internationale netwerken samenwerken, op basis van expertise, ervaringen, kennis en 'skills', en daarbij geholpen zijn met meer wederzijds gebruik van elkaar diploma's, getuigschriften, certificaten en graden.

In ons land zijn er ROC's, hogescholen en universiteiten die lid zijn van dit soort netwerken. We hebben uiteraard de SBB en het NUFFIC voor de diplomawaardering. En via het NLQF (en dus het EQF) kan ook een vergelijking plaatsvinden als het gaat om het niveau. Maar ook daarbij is nog wel wat werk te doen.

Talent aantrekken, ontwikkelen en behouden

Europa moet toptalent aantrekken, ontwikkelen en behouden dat cruciaal is voor innovatie, groei en concurrentievermogen.

De Commissie zal:

- een EU-talentenpool (**EU Talent Pool**) op te zetten voor de aanwerving van werkzoekenden van buiten de EU op alle vaardigheidsniveaus, met name voor banen met een tekort aan vaardigheden
- een visumstrategie (**Visa Strategy**) te presenteren om het voor topstudenten, geschoolde werknemers en onderzoekers gemakkelijker te maken om naar de EU te komen
- een "**Choose Europe**"-initiatief lanceren in het kader van Marie Skłodowska-Curie-acties om talent aan te trekken en te behouden.

Helder, en dit speelt ook in ons land. Maar... hoe dit gaat uitpakken met de 'internationalisering in balans'... Laten we eerst ook maar bezien wat de EC hier verder mee aan de slag denkt te gaan en hoe de huidige regering erin meegaat...

Een baanbrekende nieuwe governance

Om de 'Union of Skills' tot stand te brengen, is een sterke governance nodig. Om dit te bereiken, zal de 'Union of Skills':

- zich te laten informeren door een **European Skills Intelligence Observatory**
- aanbieders van onderwijs en opleiding, de private sector en sociale partners samenbrengen via een Europese raad op hoog niveau voor vaardigheden (**European Skills High-Level Board**), om de EU-beleidsmakers uitgebreide inzichten over vaardigheden te bieden.

De Commissie zal een nieuwe aanbeveling over onderwijs en vaardigheden (**Recommendation on education and skills**) invoeren in het kader van het Europees semester, de jaarlijkse exercitie die het economisch en sociaal beleid van de EU coördineert, als leidraad voor de EU-landen en relevante actoren.

Jawel, een European Skills Intelligence Observatory. Een nieuwe organisatie dus, en waarvoor – zo hebben we begrepen – al veel mensen zich warmlopen. Daarbij is het zo dat voor het mbo en aanpalende sectoren CEDEFOP is ingesteld, dus de vraag is wat de kaders zijn waarbinnen het ESIO zal gaan opereren? Kijken of Nederland een plek kan krijgen...

Vervolgens komt er naast de overleg- en adviesorganen die er al zijn op het internationale vlak ook een European Skills High-Level Board, ook om adviezen uit te brengen. Het zal een sterk politiek aangestuurde groep worden, vermoeden we. Ook hierbij mag de vraag worden gesteld wat de context is waarbinnen deze Board aan de slag gaat. Onderwijs, scholing en educatie zijn zaken die niet vanuit Brussel worden aangestuurd. Het zijn nationale ontwikkelingen die een rol spelen. Uiteraard moet ook vanuit Nederland worden meegepraat, om de vingers aan de EU-pols te houden.

Achtergrond

In de politieke beleidslijnen benadrukte Commissievoorzitter Ursula von der Leyen het belang van onderwijs en vaardigheden voor het concurrentievermogen van de EU. In maart 2025 stelde de Commissie de 'Union of Skills' voor, een overkoepelende strategie die het kompas voor het concurrentievermogen, de Clean Industrial Deal en de strategie voor de 'paraatheidsunie' wederzijds zal versterken. Geïnspireerd door de verslagen van Draghi en Letta bouwt het voort op de Europese Onderwijsruimte en de Europese onderzoeksruimte.

De Commissie zal haar dialoog met de sociale partners en alle andere belanghebbenden over de toekomst van werk in Europa voortzetten, te beginnen bij het Europees Forum voor werkgelegenheid en sociale rechten 2025, het vlaggenschipevenement van de EU voor de bespreking van de belangrijkste uitdagingen waarmee de Europese beroepsbevolking wordt geconfronteerd.

4 Kortom

Het kan aldus een interessant jaar worden... Nederlandse organisaties, schuif in Brussel aan, om te horen en te merken wat de EC wil doen op het internationale speelveld. Op een aantal aspecten is er een overlap te zien met de Beleidsbrief van OCW d.d. 14 maart, zoals al in het begin van deze nieuwsbrief al is gemeld, met diverse voorbeelden. Onze aanbeveling is dus om ook elders inspiratie op te doen, en zorgvuldig te vertalen naar de Nederlandse situatie.